

VIJESTI

OTVOREN MUZEJ SRPSKE PRAVOSLAVNE CRKVE
EPARHIJE ZAGREBAČKO-LJUBLJANSKE

Izložbom ikona, sakralno-umjetničkih predmeta od metala, drveta i platna, te rukopisnih i štampanih knjiga od 13. do 19. st., otvoren je u Zagrebu 26. travnja 1985. g. Muzej Srpske pravoslavne crkve Eparhije zagrebačko-ljubljanske. Izloženi eksponati predstavljaju izbor iz sačuvanog blaga srpskih manastira i crkvenih riznica nekadašnjih eparhija – Marčanske i Severinsko-lepavinske ili »Horvatske« (kasnije Pakračke, danas Zagrebačko-ljubljanske). Za vrijeme II. svjetskog rata dio tih sakralnih dragocjenosti nalazio se u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, 1945. g. izdvojen je u Muzej Srba u Hrvatskoj, a 1963. g. pripojen Povijesnom muzeju Hrvatske kao Odjel Srba u Hrvatskoj. Rukopisi i važnije knjige djelomično su bili smješteni u trezorima zagrebačke Sveučilišne knjižnice sve do 1946. g., djelomično u centralnoj knjižnici »Prosvjete«, dok se arhiv nalazio u Muzeju grada Zagreba. Prof. Vladimir Tkalčić i dr Ivan Bach, zaslužni za spašavanje tog sakralnog blaga od ratnih razaranja, posmrtno su (na otvorenju ovog Muzeja) proglašeni počasnim članovima Društva konzervatora Hrvatske. U Zagrebu 25. veljače 1981. g. potpisan je dokument o načinu vraćanja sakralno-umjetničkih predmeta iz Povijesnog muzeja Hrvatske i ostalih

institucija u Hrvatskoj Srpskoj pravoslavnoj crkvi, što je ostvareno 2. veljače 1983. g. primopredajom u Metropoli zagrebačkoj.

Glavninu muzejske postave čine ikone (62) i sakralno-umjetnički predmeti od metala, drveta i tekstila (34). Rukopisne i štampane liturgijske knjige i dokumenti od 13. do 19. st. zastupljene su s petnaest izložaka. Iz 13. st. to su *Četvoroevandjelje* (rkp., pergam.) i *Fragmenti liturgijske knjige* (rkp., pergam.). *Praksapostol* ili *Varaždinski apostol* (rkp.), prema zapisu na l. 258 pisan je 1454. g. u Varaždinu »Ciliske« (Celjske) oblasti »pri blagočestivoj i hristoljubivoj gospodi i knjevinji Katakuzini, kćeri despota Đurđa smederevca srbskog«. To je najstarija poznata i datirana srpska liturgijska knjiga nastala na području Hrvatske (posuđena iz Muzeja SPC u Beogradu, gdje se čuva pod sign. 952). Izloženi su još: *Psaltir s posledovanijem* iz 1488. g., prijepis dijaka Nikole; *Četvoroevandjelje* (rkp., pergam.) oko 1500. g.; *Trebnik* iz štamparije Božidara Vukovića u Mlecima 1540. g.; *Psaltir* štampan u Mlecima 1561. g. (V. Vuković); *Mačvanski apōstol* 15/16. st. (rkp.); *Psaltir* pisara jeromonaha Kirila Nikšića iz 1657. g.; *Diploma* iz 1650. g. koju je manastiru Lepavini izdao moldav-

ski vojvoda Jovan Basaraba (pergam.); *Privilegija* manastiru Lepavini od cara Leopolda iz 1622. g.; Potvrde privilegija štampane u Beču 1745. g. (Hristofor Žefarović); *Evandjelje* štampano u Moskvi 1789. g. i *Pomenik manastira Lepavine* iz 1803. g. (rkp.).

Kada sav sakralno-umjetnički materijal s područja Eparhije zagrebačko-ljubljanske bude konzerviran i restauriran, izići će katalog. Planira se uz to proširenje muzejskog prostora, što bi omogućilo svestraniji uvid u duhovno nasljeđe Srba s tog područja.

Anica Vlašić-Anić